

μέ τας μαρμαρυγὰς τῆς θεότητός σου· φώτισαί την
μέ τὸ φῶς τῆς δόξης σου· στάθμισαί την μέ την
πλάστιγγα τῆς ὑπεραγαθότητός σου. Ναί, ὑπερά-
γαθε, καὶ φιλόανθρωπε Κύριε· κλίνει εἰς τὰ δεξιὰ
τῆς πλάστιγγος μέρη, καὶ διὰ τὴν ἄπειρον φιλαν-
θρωπίαν σου, καὶ διὰ τὸ αἶμα ὅπου εὐχαρίστως ἔ-
χυσεν ὁ πολυαμάρτητος, ἀλλ' εὐσεβὲς δοῦλός σου,
διὰ τὴν αἰώνιον σωτηρίαν του. Νεῦσον καὶ εἰς τὰς
καρδίας τῶν εὐσεβῶν ἀκροατῶν μου νὰ συγχωρή-
σουν ἐκ ψυχῆς καὶ καρδίας τὸν ὁμόπιστον ἀδελφόν
τους, καὶ διὰ σὲ τὸν οὐράνιον πατέρα τους. Ὅλοι,
ὅλοι, ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς, λαϊκοί, ἀξιωματικοί, ἄνδρες,
γυναῖκες, μικροί, μεγάλοι, παρακαλέσατε ὡς ἀδελ-
φοὶ χριστιανοὶ τὸν πατέρα τοῦ ἐλέους καὶ τῆς συμ-
παθείας νὰ συγχωρήσῃ καὶ ἐκείνον τὸν μακαρίτην,
καὶ ἡμᾶς τοὺς ἰδίους· καὶ δι' αὐτὴν σου τὴν συγχώ-
ρησιν νὰ ἀξιώσῃ καὶ ἐκείνον καὶ πάντας ἡμᾶς τῆς
ἐπουρανίου σου δόξης, τῆς ζωῆς τῆς ἀληθινῆς, καὶ
αἰωνίας, καὶ μακαρίας.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.

(Συνέχ. Ἰδε φυλ. 477.)

§ Γ'.

Γὰ, δὰ, ἐδῶ. (Κυπρ.) Ἰδ. Δά. Δή.

Γάλα ὄζινον, καὶ σπανιώτατα ἔξινόγαλον· ἡ γλα-
ούρτη τουρκ. (Κυπρ.) Καὶ ἐν Ῥόδῳ γλασύρτι (τὸ)
λέγεται· ἐν δὲ Καρπάθῳ λέγεται ὀξύ(γ)αλον (τὸ).
Ἐκαὶ ἔδεται ἔτι ἐν μέρος ἄσματος «Χριστὲ, καὶ νᾶ-
μουν βόσκισσα, καὶ νᾶμουν τυροκόμισσα. Νᾶτρωγα
χλωρὸν τυρὶ, νᾶπινα καὶ ὀξύ(γ)αλον!»

Γαληνὰ, γαληνῶς, καὶ τλ. (Κυπρ.) Ἡ λέξις αὕτη
δὲν λέγεται ἐν Ῥόδῳ. Λέγεται δὲ ἄλλη καλὴ λέξις
σύνθετος. Ἡμερογαληνίζω· οἶον· ἦτο πολὺ ὠργισμέ-
νος, ἀλλὰ τῶρα ἡμερογαλήνισε. Λέγομεν δὲ καὶ ἁ-
πλῶς ἡμέρωσε.

Γέμμα· γεῦμα. Ὡρα καλήτου, μπούκκωμα, ὦρα
καλήσου, γέμμα. (Κυπρ.) Τὸ τῶν Κυπρίων μπούκ-
κωμα δηλοῖ, φαίνεται, πρόγευμα· ἀντὶ τούτου οἱ ἐν
Ῥόδῳ χωρικοὶ λέγουσι Δάκαμα (ἀρχ. Δῆγμα) ἐκ τοῦ
πρωτοῦ. Δάκω, ἐξ οὗ ἐν Ῥόδῳ λέγουσι περισπωμέ-
νως Δακῶ ἐκ τοῦ Δακάω. Σημαίνει δὲ τὸ δάκαμα
καὶ τὴν πρωϊνὴν ὥραν. (Ἰδ. Ἡλιοβούτημα.)

Γιασουμίν, ἰάσμη. Περσ. γίτσιμι. Τὸ γιασουμίν
ἐν' ἔσσω μου, καὶ ἄλλοῦ φακκοῦν οἱ κλώνοι (Κυπρ.)
Γίτσιμι λέγεται καὶ ἐν Ῥόδῳ, ὡς καὶ ὁμοιοσήμαν-
τος ἄλλη παροιμία· «Ἄλλοῦ τ' αὐτὰ καὶ τὰ που-
λὶά καὶ ἄλλοῦ τὰ κακκαρίσματα.

Γλιάζω, ὀλισθαίνω (Κυπρ.) Ἡ κυπριακὴ αὕτη
λέξις βεβαιώνει τὴν παραγωγὴν τοῦ Κοραῆ ἀπὸ τοῦ
ῥήμα Γλίω (Ἀτ. Τ. Ε—Α', σελ. 42.)

Γοίστη, τὸ μέρος τοῦ ὀρνιθῶνος, ὅπου γεννῶσιν
αἱ ὀρνίθες, ἦτοι ἡ πρὸς τὸ γεννῆσαι τὸ ὦν κοίτη.
Ἀξιοσημείωτος δὲ ἐνταῦθα εἶναι ἡ ἐν ἀρχῇ ἐναλ-
λαγὴ τοῦ κ μετὰ τοῦ γ καὶ τ.λ.π. (Κυπρ.) Κοίτη
παρὰ Ῥοδίους καὶ παρὰ πᾶσι σχεδὸν λέγεται τὸ μέ-
ρος ὅπου καὶ τὰ ζῶσιν αἱ ὀρνίθες (κοιμῶνται.) Κάσση
δὲ λέγεται τὸ μέρος ὅπου γεννῶσι. Ἰδε Κοίτη. Ἰδε
καὶ εἰς ὀλίγας λέξεις μετὰ ταῦτα τὴν ἐναλλαγὴν
τοῦ κ μετὰ τοῦ γ ἐν τῇ λέξει γουμάς ἀντὶ κουμάς,
καὶ σὺ μόνον ἐν τῇ γοίστῃ.

Γουμάς, κουμάς καὶ κουμάσι παρὰ τοῖς ἄλλοις
Ἕλλησιν. Ὀρνιθῶν ἀρχ· ἡ κοίτη τῶν πτηνῶν (Κυπρ.)
Κακῶς ἐν Ῥόδῳ ἀγουμάς καὶ σπανίως κουμάσι. Ἰδ.
Γοίστη.

Γρύλλης, γρυλλομμάτης καὶ γρυλλόνω (Κυπρ.)
καὶ παρὰ Ῥοδίους σημαίνουσιν ἀγριομμάτης καὶ
βλέπω ἀγρίως καὶ μετ' ὀργῆς· ἀλλ' ὡς νομίζω, δὲν
εἶναι ταύτοσήμαντον τῷ ὑκλλουρίζω· διότι δὲν
γρυλλόνουσι τὰ θημάτια μόνοι οἱ ἔχοντες αὐτὰ γα-
λανὰ ἀλλὰ καὶ οἱ μαῦρα. Ὁμολογῶ ὅτι ἀγνοῶ πό-
θεν γίνονται αἱ κοινότητάς αὐταὶ λέξεις. Μήπως
παράγεται ἀπὸ τὸ ἀγριος καὶ πρέπει νὰ γράφεται
διὰ τοῦ ι τὸ γρί; οἶον ἀγριος, ἀγρίλος, ἀγριομμά-
της—τῷ ἀγριωπός; (1).

Γωνιά, γωνία τῆς οἰκίας ἀρχ. (Κυπρ.) «Ὅπου ἐν
ἀκούσει τοὺς γονέους του παρὰ γωνίας κάθεται.»
(Κυπρ.) Παρὰ Ῥοδίους ἡ γωνία εἶναι λέξις γενική,
ἴσως δὲ καὶ παρὰ πᾶσιν, οὐχὶ δὲ μόνον τῆς οἰκίας
ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ στενὰ (στενωπούς), καὶ ὅπου σχη-
ματίζεται γωνία, ὡς καὶ ἡ τεκτονική. Λέγεται δὲ
καὶ ἡ παροιμία αὕτω· «Ὅποιος δὲν ἀκούει τῶν γο-
νέων του τὰ λόγια, εἰς κακὴν γωνίαν καθίζει.» Γί-
νεται δηλ. ἐπαίτης.

§ Δ'.

Δὰ, δὴ, ἐδῶ. Ἐλα δὰ. Ἰδ. καὶ γὰ. (Κυπρ.)

Παρὰ πᾶσι σχεδὸν (ἐκτὸς τῶν Κυπρίων) εἶναι τὸ
δὰ—τῷ ἀρχ. δὴ, ὅπερ εἶναι πολυσήμαντον· οἶον ὡς
ἐπιτατικόν, παρακελευσμ. καὶ τλπ. αὐδέποτε ὁμῶς
νομίζω ὡς τοπικόν, ἐκτὸς ἐὰν ᾦναι, ὡς εἶναι πολλά-
κις, συνωδευμένον μετὰ ἄλλης τινὸς λέξεως· οἶον
Ἐλα δὰ (ἐλθὲ δὴ). Κάθισε ὠδὰ ἐπαδὰ, (ὠδε δὰ, ἐπα
δὰ), καὶ ἄλλα πολλά· σημαίνει δὲ πάντοτε ἐπίτασιν,
βεβαιώσιν, παρακέλευσιν. Οἱ δὲ Κρήτες λέγουσιν
ἐπα ἐπαδὰ, ὅπερ τινὲς τῶν ἐν Ῥόδῳ χωρικῶν λέ-
γουσιν ἐβδὰ (ἀντὶ ἐπδὰ)· οἱ δὲ Λέριοι λέγουσι τῇ τῇ,
ἀντὶ ἐνταῦθα, ἐδῶ· οἶον κάθισε τῇ (2).

(1) Ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἀλλαχοῦ προφέρεται «Γουρλόνω»
καὶ γουρλομμάτης. Ἐξεταστέον μὴ ἔχη τὴν ῥίζαν ἐκ τῆς Γερ-
γοῦς, ἥτις εἶχεν ἄγριον τὸ βλέμμα, ὅθεν καὶ γοργῶπις καὶ γορ-
γῶπις καὶ γοργόφθαλμος. Σ Η.

(2) Ἐν Ἐκέρῃ λέγουσι «Δαρδὰ», ἦτοι «τῶρα.» Ἰσως ἡ πρώτη
συλλαβὴ τίθεται κατ' ἀναδιπλασιασμὸν ὅπως τὸ Δάπτω λέγεται
καὶ δαρδάπτω. Ἐν παρακείνῳ προσθέτομεν ὅτι καὶ ἐν τῇ νήσῳ

Δακκάνω, δάκνω (Κυπρ.) Παρά Ροδίους δακῶ περισπόμενον ἐκ τοῦ δάκω. Ἴδε δάκαμα ἐν τῇ λέξει γέμμα.

Διαβάζω, οὕτως ἐν γένει λέγεται τὸ ἀναγινώσκω ὑφ' ἀπάντων τῶν Ἑλλήνων τῶν νέων. Διαβασμένος, γραμματισμένος. Εἶναι δὲ σύνθετον ἐκ τῆς διὰ καὶ βάζω, λέγω (Κυπρ.) Καὶ ἐν Ρόδῳ τὸ διαβάζω σημαίνει ἀναγινώσκω καὶ διαβασμένος ὁ γραμματισμένος. Ἀλλὰ διαβασμένος καὶ διαβάζομαι λέγεται ἔτι ἐν Ρόδῳ καὶ ὁ διὰ παραφροσύνην, ἡ δι' ἄλλο τι ὑπὸ ἱερέως διαβασμένος ἢ διαβαζόμενος. Εἶναι δὲ σύνθετον νομίζω ἐκ τῆς διὰ καὶ βάζω = βαίνω καὶ οὐχί = λέγω, διότι διαβαίνω = τῷ διέρχομαι καὶ διέρχομαι = τῷ ἀναγινώσκω.

Διαζώννω· διαζώννυμι. Ἀρχ. (Κυπρ.) Τὰ αὐτὰ σημαίνει καὶ παρὰ Ροδίους· σημαίνει δὲ ἔτι καὶ τὸ περιφράττω πανταχόθεν τινά, διὰ νὰ μὴ φύγῃ καὶ τὸ περικυκλόνω· οἷον πόνος μὲ διαζώνει εἰς τὴν κοιλίαν ἐμπροσθεν ἕως ὀπίσω.

Διγενής· (Κυπρ. Διεν(ν)ης). Οὗτος δ' εἶναι ὁ Κύπριος Ἡρακλῆς, καὶ τλπ. (Κυπρ.) Οἰκαιοποιεῖται τὸν ἥρωα τοῦτον καὶ ἡ Ρόδος. Λέγονται δὲ καὶ ἄδονται ἔτι καὶ νῦν τριγῶδία πολλὰ περὶ αὐτοῦ· ὑπάρχει δὲ καὶ χορὸς ἴδιος αὐτοῦ, Διγενής ὀνομαζόμενος, ὃν περ χορεύουσιν ἄνδρες ἔξω εἰς τὰ στενά. Καὶ ναὺς δὲ ὑπάρχει ἐν τοῖς προαστείοις ἐπονομαζόμενος Παναγία τοῦ Διγενῆ.

Διαλύζω, ὡς καὶ παρὰ Κυθνίους· διαλύω, ξεμπερδεύω· διαλύζω τὰ μαλλιά, καὶ τλπ. (Κυπρ.) Παρὰ Ροδίους σημαίνει πρὸς τούτοις τὸ ἐξηγῶ· ἦγουν νὰ διαλύσω τὸ ὄνειρόν σου· καὶ ἀμεταβάτως· οἷον τὸ ὄνειρον ὅπου εἶδαι ἐδιάλυσε. Λέγεται δὲ ὁ ἐνεστὼς καὶ Διαλῶ, ὡς καὶ τὸ ἀναλῶ ἀναλῶ, τοῦτο δὲ σημαίνει διακρίνω ἐννοῶ· οἷον δὲν διαλῶ τί ὁμιλεῖ οὗτος ὁ ἄνθρωπος.

Δακκανοθρουμποῦ· ἡ τρώγουσα θύμους ὡς οἱ ὄνοι. Νὰ σοῦ δώσωμεν τὴν κόρην τῆς δακκανοθρουμποῦς. (Κυπρ.) Σημειωτέον ὅτι ἄλλο ἢ θύμβρα, καὶ ἕτερον φυτὸν ὁ θύμος· τὸ πρῶτον λέγεται θρούμβη καὶ θρούμπα, τὸ δὲ δεύτερον θυμάρι. Δακκανοθρουμποῦ λοιπὸν εἶναι ἡ τρώγουσα τὰς θρούμπα· κόρην δὲ αὐτῆς βέβαια ἐννοεῖ τὴν κόρην τῆς γαδάρης. Λέγεται δὲ καὶ ἐν Ρόδῳ οὕτως εἰρωνικῶς· νὰ σὲ δώσωμεν τὴν κόρην τῆς στρογγυλονόχης, ἢ, ὡς λέγουσιν οἱ Κρήτες, τῆς μακραύτας ἢ τῆς ἑλελεῖς, διὰ τὸ χρῶμα.

Δακκανομούττας· ὁ χαμαιλέων, ὁ δαγκάνων τρόπον τινά τὰς μύτας (Κυπρ.) Τὰ αὐτὰ σημειώνει καὶ ἐν τῇ λέξει χαμουλέος, ἢ χαμωλέος· καὶ προσέτι,

ὅτι ὁ χαμαιλέων παρ' Ἡσυχίῳ λέγεται ζῶον εἰς πάντα χροιάν μετατρέπον πλὴν τοῦ λευκοῦ. Ὁ χαμαιλέων λέγεται εἶδος σαύρας, ἣτις ἀλλάσει διάφορα χρώματα (Λεξ. Βυζ.) Ἐν Ρόδῳ τοῦτο ὀνομάζεται Μονήμερος (ὁ), διότι, ὡς λέγουσιν, ὁ δαγκασθεὶς ἐν μιᾷ μόνῃ ἡμέρᾳ ἀποθνήσκει. Ὁ χαμαιλέων (χαμουλέος) εἶναι καὶ εἶδος ἀκάνθης περὶ ἧς ἴδ. (Τ. Α—Β'. τῶν Ἀτ. Σελ. 673—675). καὶ ἣτις ἐν Ρόδῳ λέγεται κολλοκάτζα (ὁρθ. κολλακάνθα), διότι εἶναι φυτὸν ἀκνυθῶδες, χαμηλὸν, καὶ κεφαλὴν μᾶλλον δὲ κεφαλὰς ἔχον, ὡς κινάρης, ἐφ' ἧς εἶναι ἡ μαστίχη, ἣν αἱ γυναῖκες μασσῶσι.

Δυσπειρῶ· στενοχωροῦμαι, ἀγανακτῶ, καὶ λ. π. Ἡ λέξις αὕτη, λέγει, ἔχει ἰταλικὴν καταγωγὴν, διότι δυσπειρασμένος = τῷ ἰταλικῷ desperato (Κυπρ.) Ἡ λέξις αὕτη ἐν Ρόδῳ λέγεται δυσपुरιῶ καὶ δυσपुरιάζω, σύνθετος ἐκ τοῦ δυσ καὶ πυριάω· ὡς πυριάζω, καὶ σημαίνει ἀνάπτω ἀπὸ θυμόν· οἷον ἐδυσπύρισα, δηλαδὴ ἄναψα ἀπὸ θυμόν. Εἶναι λοιπὸν ἑλληνικωτάτη, καὶ ἀξία καταχωρίσεως εἰς τὰ λεξικά· τὸ δὲ ἀπλοῦν πυριάζω μεταχειρίζομεθα ἐπὶ ὀρνίθων, ὅταν κλωσσῶσιν· οἷον ἡ ὀρνίθ· ἐκλώσσης, καὶ πυριάζει τὰ αὐγά. Ἡ κακὴ γράφῃ τῆς λέξεως ταύτης δυσपुरγιῶ ἔκαμε καὶ τὸν μακαρίτην Κοραῖν νὰ ἐννοήσῃ καὶ νὰ γράψῃ κακῶς αὐτήν. (Ἀτ. Τ. Ε'—Α' Σελ. 57).

Διπλαρίζω· ἔφιππος τρέχω, ὥστε οἱ ἐμπρόσθιοι, καὶ οἱ ὀπίσθιοι τοῦ ἵππου πόδες νὰ ρίπτωνται διὰ μιᾶς ἐπὶ τῆς γῆς· ἐντεῦθεν καὶ τὸ ὄνομα διπλᾶρος.

Δίπλᾶρος· ἴδ. διπλαρίζω (Κυπρ.) Ταῦτα ἐν Ρόδῳ λέγονται διπολῶ καὶ διαπολῶ = καλπάζω, τὸ δὲ διπλᾶρος λέγεται διπολητὸς καὶ ἐπίρ. διπολητά.

Δράππα· θύρα ἰσόγειος, φέρουσα εἰς ὑπόγειον, καὶ τλπ. Ἐτυμολογεῖ δὲ τὴν λέξιν ἀπὸ τὸ δραπετεύω (Κυπρ.) Ἐν Ρόδῳ λέγεται γράππα· νομίζω δὲ ὅτι ἡ λέξις εἶναι πεποιημένη ἐκ τοῦ κρότου, ὃν περ ἀποτελεῖ καταπίπτουσα. Σημειωτέον δὲ, ὅτι ἐν Ρόδῳ γράππαι καλοῦνται καὶ αἱ θύραι, δι' ὧν ἀναβαίνουν εἰς τὰ ὑψηλότερα δωμάτια, οὐχὶ ὁμῶς ὀρθαί, ἀλλὰ πλάγια καὶ καταπίπτουσαι, ὅταν κλείωνται (1).

Δύει, καὶ ἔδυσεν ὁ ἥλιος· ἐβασίλευσε παρ' ἡμῖν. (Κυπρ.) Ἐβασίλευσε λέγεται παρὰ πᾶσιν· οὐδὲ ὁ Κοραῖς ἐθεράπευσε τὴν φράσιν ταύτην, λέγων, ὅτι εἰκάζει, ὅτι ἡ χυδασιότης ἀπατηθεῖσα ἀπὸ τὸ εἰς τὸν ἑσπερινὸν καὶ κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ψαλλόμενον Ὁ Κύριος ἐβασίλευσε καὶ τλπ. ὅχι μόνον εἶπε βασιλεύει ἀντὶ τοῦ δύει, ἀλλ' ἐσχημάτισε καὶ ῥηματικὸν ὄνομα τὸ βασιλευμα. (Ἀτ. Τ. Β'. Σελ. 79).

ταύτη πολλὰ σώζονται λέξεις καὶ φράσεις ἀρχαῖαι οἷον «προελαύνω τὰ πρόβατα» καὶ πολιῶν = πολέων καὶ ὑφορῶμαι = ὑποπτεύω κτλ. Σ. Π.

(1) Ἦτοι αἱ καταπακταί. Νομίζομεν δὲ ὅτι καὶ οἱ δύο ἀνωτέρω ἐτυμολογίαι λαμβάνονται. Ἡ δράππα ἢ γράππα εἶναι ἡ ἱερὰ τῶν Γάλλων· αὕτη δὲ παράγεται ἀπὸ τὸ ἡμέτερον «τράππα» διότι τρέπεται ἡ καταπακτὴ θύρα. Σ. Π.

Πρὸς ταῦτα παρετήρησα ἄλλοτε, ὅτι ἡ εἰκασία αὕτη μὲ φαίνεται βεβιασμένη, καὶ ὅτι οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι ἐνόμισαν, ὅτι ὁ ἥλιος ἐν καιρῷ τῆς δύσεως, ἢ ὁ Ἀπόλλων, ὑπάγει καὶ ἀναπαύεται τὴν νύκτα εἰς τὰ βασίλειά του, καὶ, ὡς θεὸς καὶ βασιλεὺς, βασιλεύει ἀλλ' ἐνδέχεται νὰ ἐλέγετό ποτε ἀντὶ τοῦ δῶαι καὶ ἔδωκε βαθυλεύει καὶ ἐβυθύλευσε, ἐκ τοῦ βαθυλεύω ἀπὸ τοῦ βαθύς, βαθυλός. (*Ἔπεται συνέχεια.*)

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΕΩΣ (*).

Μόνῃ ἡ μετάνοια δύναται νὰ ἀθωώσῃ· ἐνδειξίς δὲ μετανοίας ἡ ὁμολογία τῆς πράξεως. Ἡ ἐξομολόγησις λοιπὸν εἶναι σχεδὸν σύγχρονος τῇ ἀνθρωπείᾳ κοινωνίᾳ.

Ἐξωμολογοῦντο ἐν πᾶσι τοῖς μυστηρίοις τῆς Αἰγύπτου, τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Σαμοθράκης. Αναφέρεται δὲ ἐν τῷ βίῳ τοῦ *Μάρκου Ἀνδρηλίου*, ὅτι, ὅτε πύθόκησε νὰ μετάρχη τῶν Ἑλευσινίων μυστηρίων, ἐξωμολογήθη ἐνώπιον ἱεροφάντου, ὅτι καὶ ἡ ἐξομολόγησις δὲν τῷ ἐχρησίμευε παντάπασιν.

Ἀλλ' ἡ τελετὴ αὕτη ἦτο καὶ λίαν σωτηρία καὶ λίαν ἐπικίνδυνος· διότι τοιαύτη ἡ τύχη πάντων τῶν ἀνθρωπείων θεσμῶν. Τίς ἀγνοεῖ τὴν ἀπάντησιν τοῦ Σπαρτιάτου, ἐκείνου, ὃν ἱεροφάντης τις ἤθελε νὰ πείσῃ νὰ ἐξομολογηθῇ; «Πότερον οὖν σοῦ τοῦτο κελεύσαντος ἢ τῶν θεῶν τοῦτο δεῖ ποιεῖν; ἐπηρώτησε. Φαμένου δὲ, τῶν θεῶν· Σὺ τοίνυν, ἔφη, ἐκποδὼν μοι κατάρχη, κἀκείνοις ἔρω, ἐὰν πυνθάνωνται.» (Πλουτάρχ. Ἀποφθέγμ. Λακωνικά.)

Καὶ εἶναι μὲν δύσκολον νὰ ὀρίσῃ τις τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἡ πράξις αὕτη καθιερώθη παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις, τοῖς πολλοῖς ἱεροῦς θεσμοῖς παρὰ τῶν γειτόνων αὐτῶν παραλαβοῦσιν, ἀλλ' ἡ Μισχνά, ἡ συλλογὴ αὕτη τῶν Ἰουδαϊκῶν νόμων (1), λέγει, ὅτι συγχάκις ἐξωμολογοῦντο θέτοντες τὴν χεῖρα ἐπὶ μόσχου, τῷ ἱερεῖ ἀνήκοντος· ἡ πράξις αὕτη ἐκαλεῖτο ἐξομολόγησις τῶν μόσχων.

Ἐπίσης λέγεται ἐν τῇ Μισχνά (2), ὅτι πᾶς εἰς θάνατον καταδικασθεὶς, ἐξωμολογεῖτο ἐνώπιον μαρτύρων ὀλίγων πρὸ τῆς ἐκτελέσεως ἐν τόπῳ ἀπομακρυσμένῳ. Καὶ εἰ μὲν ἤρθάνετο ἐαυτὸν ἔνοχον, ἔλεγεν· Ὁ θάνατός μου πάντα τὰ ἀνομήματά μου

ἐξαλειψάτω· εἰ δὲ ἀθῶον· Ὁ θάνατός μου πάντα τὰ ἀνομήματά μου ἐξαλειψάτω, πλὴν ἐκείνου, δι' ὃ κατηγοροῦμαι.

Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐορτῆς, τῆς ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ἐξελασμὸς παρηγυρικός (1) καλουμένης, οἱ εὐσεβέστατοι τῶν Ἰουδαίων ἐξωμολογοῦν ἀλλήλους, τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν διεξερχόμενοι. Ὁ ἐξομολογῶν δηλαδὴ ἀπήγγελλε τρεῖς δεκατερεῖς λέξεις τοῦ οὐ ψαλμοῦ, τοῦθ' ὅπερ ἀποτελεῖ τὸν ἀριθμὸν τριάκοντα ἐννέα· ἐν τῷ διαστήματι δὲ τούτῳ ἑμαστίγῃ τριάκοντα καὶ ἐννεάκις τὸν ἐξομολογούμενον, ὅστις πάλιν ἀπέδιδε τὰς μαστιγώσεις ἐκ διαδοχῆς, μεθ' ὃ ἐξώφλουν. Λέγεται, ὅτι ἡ τελετὴ αὕτη ὑφίσταται εἰσέτι.

Προσέρχοντο σωρηδὸν ἵνα ἐξομολογηθῶσι παρὰ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου ἕνεκα τῆς φήμης τῆς ἀγιότητός του, ὡς ἤρχοντο ἵνα βαπτισθῶσιν ὑπ' αὐτοῦ διὰ τοῦ ἐκ τοῦ δικαίου βαπτίσματος, κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔθος· ἀλλ' οὐδαμοῦ εὐρίσκομεν ὅτι ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ἑμαστίγῃ τριάκοντα καὶ ἐννεάκις τοὺς παρ' αὐτοῦ ἐξομολογούμενους.

Ἡ δὲ ἐξομολόγησις κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους δὲν ἦτο μυστήριον, τοῦθ' ὅπερ ἐκ πολλῶν λόγων ἀποδεικνύεται. Καὶ κατὰ πρῶτον, ἡ λέξις *μυστήριον* ἦτο τότε ἄγνωστος. Οἱ χριστιανοὶ παρέλαβον τὴν ἐξομολόγησιν ἐκ τῶν ἱερῶν θεσμῶν τῶν Ἰουδαίων καὶ οὐχὶ ἐκ τῶν μυστηρίων τῆς *Ἰσίδος* καὶ τῆς *Δήμητρος*. Οἱ Ἰουδαῖοι ἐξωμολογοῦντο ἐνώπιον τῶν ἑταίρων αὐτῶν, ἐπίσης δὲ καὶ οἱ χριστιανοί. Ἀλλὰ μετὰ ταῦτα ἐφάνη καταλληλότερον νὰ ἀντρεθῇ τὸ δικαίωμα τοῦτο τοῖς ἱερεῦσι· διότι πᾶς ἱερὸς θεσμὸς καὶ πᾶσα τελετὴ καθιερώθη προϊόντος τοῦ χρόνου.

Ἐπὶ Κωνσταντίνου ἐξωμολόγησαν κατὰ πρῶτον δημοσίᾳ τὰ δημόσια σφάλματά του.

Κατὰ δὲ τὸν πέμπτον αἰῶνα μετὰ τὸ σχίσμα *de Novatus* παρεδέχθησαν τοὺς πνευματικούς, ἵνα ἀποδοκιμάσωσι τοὺς ἐν τῇ εἰδωλολατρείᾳ ταχθέντας. Ἀλλ' ἡ ἐξομολόγησις αὕτη ἐνώπιον τῶν πνευματικῶν ἱερέων ἐχαλαρώθη ἐπὶ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου (2). Γυναικὸς τινος δημοσίως ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐνώπιον τοῦ πνευματικοῦ κατηγορηθείσης, ὡς ἐχούσης μετὰ τοῦ διακόνου σχέσεις ἀθεμίτους, τοσαῦτα σκάνδαλα καὶ τοσοῦτος θόρυβος ἠγέρθη ἐν τῇ πόλει ἐκ τῆς ἀδιακρισίας ταύτης (3), ὥστε ὁ Νεκτάριος ἐπέτρεψε πᾶσι τοῖς πιστοῖς νὰ μεταλαμβάνωσιν ἄνευ ἐξομολογήσεως, μὴ ἀκούοντες εἰμὴ τὴν συνείδησίν των. Τούτου δ' ἕνεκεν Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ὁ τὸν Νεκτάριον διὰδεχθείς, λέγει τῷ λαῷ ἐν τῷ ἐκδόμῳ λόγῳ αὐτοῦ· «Ἐξομολογεῖσθε

(*) Ἡ ἐνωτέρω διατριβὴ γραφεῖσα, ὡς ἐκ τῆς ἀναγνώσεως αὐτῆς ἐξάγεται, ὑπὸ τοῦ φιλοσχωμένου Βολταίρου κατὰ ἱκανοῦ κατακρίναντος τὰ συγγράμματα αὐτοῦ, εἶναι κατὰ τοῦτο περίεργος, ὅτι ἐξελέγχει τὸν τρόπον καθ' ὃν ἐγένετο ἡ ἐξομολόγησις ἐν τῇ Δύσει, χρησιμεύουσα καὶ αὕτη ὡς ὄργανον τῆς ἀστονορίας. Κατ' εὐτυχίαν παρὰ τοῖς ὀρθοδόξοις εὐδέποτε τὸ μυστήριον τοῦτο ἐξετράπη τοῦ θείου αὐτοῦ σκοποῦ. Σ. Π.

(1) Μισχνά, τόμος 6', σελὶς 394. (2) Τόμος 8', σελὶς 134.

(1) Συναγωγὴ Ἰουδαϊκὴ, κεφ. ΔΕ'.

(2) Σωκράτης, βιβλ. 8'. Σωζόμενος, βιβλ. 7'.

(3) Τῶντι, πῶς ἡ ἀδιακρισία αὕτη ἤθελε προξενήσει κοινὸν σκάνδαλον, ἐὰν ἦτο μυστικὴ;